

scheldestromen

17 | zomer 2014 | tijdschrift van waterschap Scheldestromen

Verser
dan vers

Verder: graanoogst hartje zomer | plastic soep | Volkerak-Zoommeer

“Maak jij ook veel foto’s in je vrije tijd?”
Die vraag wordt me vaak gesteld. Maar ja, de grens tussen werk en vrije tijd is voor mij niet altijd zichtbaar. Met terugwerkende kracht vallen in m’n vrije tijd gemaakte foto’s vaak dan toch weer onder werk. Zo ook deze. Op het eerste gezicht een zomers plaatje. De bekende clichés: zon, zee en strand. Twee meisjes spelend in de branding van de zee. Net als de golven spat het plezier van de gezichtjes. Onbewust moet ik denken aan de paalhoofden aan de kust. En dat is dan weer werk.

Rudy Visser is waterschapsfotograaf.

Spetters aan de Walcherse kust

inhoud

waargebeurt wat?

- 7 Kustversterking Waterdunen van start
- 8 Waterberging Volkerak-Zoommeer
- 19 Groot onderhoud waterschapswegen
- 23 Theehuis in Griffioen

Vlissingen is nog in diepe rust als de vis gelost wordt bij de vismijn in Vlissingen. Vanaf 7.00 uur wordt de vangst geveild. Visser, sorteerd, veilingmedewerkers en inkopers; bij de visveiling loopt zo'n honderd man rond. En daar komen nog drie nieuwsgierigen bij.

Volkerak-Zoommeer
Het Volkerak-Zoommeer wordt ingericht als grootste waterberging van Nederland. Dit gebeurt vanuit het programma Ruimte voor de Rivier, dat in Nederland projecten uitvoert om rivieren meer ruimte te geven. Voordat het Volkerak-Zoommeer als waterberging gebruikt kan worden, moet er nog heel wat werk verzet worden. Het meest in het oog springende onderdeel is de aanleg van een zogenaamd 'keermiddel' dat de haven van Tholen kan afsluiten.

colofon

Scheldestromen is het tijdschrift van waterschap Scheldestromen. Iedereen die interesse heeft, kan een gratis abonnement aanvragen. Het blad verschijnt vier keer per jaar. Het volgende nummer verschijnt half september.

Redactie: Linda van Dijke (hoofd- en eindredacteur, LvD), Elise Hoekman (stagiaire, EH), Arjan Goossen (AG), Marjolein Krämer (MK), Janneke Potter (JP), Chantal de Putter (CdP), Danielle Steijn (DS) en Rudy Visser.

Tekstbijdragen: Joséphine van Belzen (JvB), Stefanie Fassaert (SF).

Fotografie: Rudy Visser, Denise Noteboom (stagiaire, illustratie pag. 12), Linda van Dijke (pag. 21 links, pag. 22), Zeeuws Archief (pag. 14 linksonder) ROVZ (pag. 15 rechtsonder).

Opmaak: Life Design

Druk: Jumbo Offset, Goes
Oplage: 19.500

Reacties, vragen of suggesties?
Ons redactieadres:
Afdeling Communicatie en Bedrijfscultuur,
Antwoordnummer 700, 4330 WB Middelburg (geen postzegel nodig)
communicatie@scheldestromen.nl, 088-2461000 (lokaal tarief).

www.scheldestromen.nl/tijdschrift

Volg ons op facebook:
facebook.com/scheldestromen

Waterschap Scheldestromen

Volg ons op twitter:
twitter.com/waterschap

De ramp die plastic heet.

Graanoogst hartje zomer: even koffie drinken op het land.

Op de achterkant: familie Smit uit Goes.

Op de cover: Verser dan vers, pagina 16.

verder

- 6 Nieuwsberichten
- 11 Post
- 14 Buiten
- 19 In de steigers
- 23 Bijzonder gevonden

nieuws

Hartstikke praktisch, een betegelde tuin. Geen onkruid, weinig onderhoud en voldoende ruimte om te spelen en zitten. Toch heeft het ook een nadeel: door alle tegels kan het regenwater niet goed in de grond zakken en komt het via regenpijpen en putjes in het riool. Bij extreme regenval kan het riool overbelast raken omdat het water niet goed weg kan stromen. Hierdoor kunnen kelders onderlopen en putdeksels gaan drijven. Een strook groen in de tuin zorgt ervoor dat het regenwater geleidelijk kan wegzakken in de grond. Het grondwater blijft beter op peil in droge perioden. Ook wordt het riool niet belast met het relatief schone regenwater. (EH)

Een watervriendelijke tuin

Opgepast!

Ook dit jaar werkt projectbureau Zeeweringen, het samenwerkingsverband van Rijkswaterstaat en het waterschap, op zes plaatsen aan dijkversterkingen. Om het werk veilig uit te voeren sluiten we het werkgebied af, ook de toe- en afvoerwegen naar het werk. Het verkeer leiden we om, maar het komt regelmatig voor dat fietsers en wandelaars zich toch op de afgesloten, vaak smalle wegen bevinden waar ook het zware vrachttransport rijdt. De vrachtwagens hebben regelmatig ladingen van meer dan vijftig ton. Hoe mooi en indrukwekkend het werk ook is, wandel of fiets niet in het werkgebied. Het is echt gevaarlijk! (CdP)

Warmte en water

Bacteriën en algen gedijen goed in zoet of brak stilstaand water in een periode met aanhoudende warmte en weinig neerslag. Maar hoe constateer je deze verminderde waterkwaliteit? Door te kijken en te ruiken. Algenbloei, kleuring van water, drijfslagen en schuim geven een indicatie van waarschijnlijk een slechtere waterkwaliteit. Maar ook de geur van het water zoals een rioollucht, de geur van rotte eieren of een muffe rottingslucht. Hoe los je dit op? Moeilijk, omdat het vaak een natuurlijk verschijnsel is. Regen en lagere temperaturen doen al veel. Vertrouwt u de waterkwaliteit niet, vermijd dan elk contact. Dit geldt voor mens én dier. (CdP)

Kustversterking Waterdunen van start

De West-Zeeuws-Vlaamse kust wordt in delen versterkt, zodat het eind 2015 weer volledig bestand is tegen een superstorm die eens in de 4.000 jaar kan voorkomen. Op dit moment is het kustvak Waterdunen, tussen Breskens en Groede, aan de beurt. De dijk wordt landwaarts versterkt. Met grond, zware klei en zand leggen we een nieuwe dijk en duinen aan. De grond en klei komen uit het achterliggende gebied dat Provincie Zeeland gaat inrichten als natuur- en recreatiegebied met getijdenwerking. Daarvoor legt het waterschap een getijdenduiker aan in de waterkering bij 't Killetje. Naast 250 hectare zilte natuur met slikken en schorren, wordt ruimte gemaakt voor een duincamping met 300 kampeerplaatsen, een hotel, boulevard en 400 recreatiewoningen. Meer informatie over de kustversterking en het inrichtingsplan vindt u op www.kustversterking.nl en www.waterdunen.com. (SF)

“De dijk wordt landwaarts versterkt”

Auto's op het strand?

Op sommige plaatsen rijden auto's op het strand of staan auto's geparkeerd op een dijk- of duinovergang. Mag dat zo- maar? Nee, die auto's hebben daarvoor een vergunning nodig. Meestal van het waterschap, maar in Veere van de gemeente. Zo'n vergunning krijgt men alleen als er een goede reden is om met de auto dicht bij het strand te komen. Bijvoorbeeld voor eigenaren en leveranciers van strandpaviljoens of voor het plaatsen van strandhuisjes. Voor drie overgangen op Walcheren geldt een ruimere regeling; voor de duinovergangen De Tien Torens (boulevard Zoutelande), Erica en Joossesweg kunnen invaliden en eigenaren van boten een vergunning krijgen. Voorwaarde is wel dat men een invalidenparkeerkaart heeft of een eigendomsbewijs van de boot. De gemeente Veere verleent deze vergunningen. Op Walcheren zijn er nog oude en gekopieerde vergunningen van het vroegere waterschap Walcheren in gebruik. Die staan niet op kenteken van de auto en zijn daarom niet meer geldig. Daarom gaan we met de gemeente Veere controleren op deze vergunningen. Eerst verklaren we alle oude vergunningen ongeldig. Daarna gaan medewerkers van de gemeente Veere controleren en na een eerste waarschuwing zo nodig verbaliseren. (JvB)

Volkerak-Zoommeer

Het Volkerak-Zoommeer wordt ingericht als grootste waterberging van Nederland. Dit gebeurt in het kader van het programma Ruimte voor de Rivier, dat in Nederland projecten uitvoert om rivieren meer ruimte te geven. Bijvoorbeeld door het verleggen van dijken, graven van nevengeulen en verdiepen van uiterwaarden. Hierdoor kunnen we meer water kwijt en vermindert de kans op overstromingen.

In Nederland hebben de grote rivieren steeds minder ruimte. Ze liggen ingeklemd tussen hoge dijken, waarachter meer mensen wonen. De gevolgen als zo'n dijk doorbreekt, worden steeds groter. Ook daalt de bodem, waardoor ons land verder onder de zeespiegel komt te liggen.

In het verleden losten we dit op door steeds hogere en zwaardere dijken te bouwen. Veiligheid tegen overstromingen door robuuste dijken was de oplossing. In de jaren '90 bleek deze oplossing niet langer te werken. Het patroon waarmee regenbuien voorkomen veranderde: in korte tijd viel er meer regen die zorgde voor grote problemen. Vooral in 1993 en 1995. In het laatstgenoemde jaar werden uit voorzorg een kwart miljoen mensen en een miljoen dieren geëvacueerd, omdat de rivierdijken bijna doorbraken.

Eens in de 1.400 jaar

Dit was voor de overheid reden om het programma Ruimte voor de Rivier te starten. Bedoeld om het Nederlandse rivierengebied veiliger te maken en de ruimtelijke kwaliteit te verbeteren. Op meer dan dertig plekken in Nederland krijgen rivieren meer ruimte, zodat de capaciteit om water te bergen bij veel neerslag een stuk groter wordt. In Zeeland is het Volkerak-Zoommeer aangewezen om als waterberging te dienen. Om ingezet te worden om het overvloedige water van het Volkerak en het Hollandsch Diep te bergen moet er sprake zijn van twee factoren: een zware storm waardoor de Maeslantkering (bij Rotterdam), de Hartelkering (bij Spijkenisse) en de Haringvlietsluizen gesloten moeten worden. Daarnaast regent het langdurig, waardoor het peil van de rivieren stijgt. Een extreme situatie dus, waarvan berekend is dat die eens in de 1.400 jaar kan voorkomen. Het Volkerak-Zoommeer laten we gecontroleerd vollopen en kan weer leeglopen zodra de keringen weer opengaan en het water naar zee kan stromen.

Keermiddel Tholen

Voordat het Volkerak-Zoommeer als waterberging gebruikt kan worden moet er nog heel wat werk verzet worden, aldus André Marinisse, projectmanager van waterschap Scheldestromen. "Het totale project bestaat uit verschillende onderdelen. Het meest in het oog springende onderdeel is de aanleg van een zogenaamd 'keermiddel' dat de haven van Tholen kan afsluiten. Dit is nodig, want als de waterberging wordt ingezet

Nederland Waterland. Dat weten we allang. Dit land is letterlijk veroverd op het water. Hierbij denken we meestal aan de zee. Onze dijken, duinen en verschillende dammen zijn indrukwekkende staaltjes van Nederlandse waterbouw die bekend zijn over de hele wereld. Nederland investeert ook fors in de veiligheid tegen overstromingen van rivieren en binnenwateren.

door Arjan Goossen

De grootste waterberging van NEDERLAND

Tholen-stad

Links: bij het gehucht Botshoofd (Tholen) wordt eerst de dijk versterkt om te zorgen voor meer stabiliteit.

Onder: projectmanager André Marinisse: "Het is zeker geen routineklus."

stijgt het water meer dan twee meter. We bouwen een afsluitbare dam die ervoor zorgt dat de kern Tholen droog blijft. De aanleg staat gepland voor 2016. De voorbereiding is nu in volle gang. Het mooie van het project is dat er niet alleen wordt gewerkt aan veiligheid tegen overstroming, maar ook aan het verbeteren van de ruimtelijke kwaliteit. Zo is bij het keermiddel ook een loopbrug voorzien, zodat je een rondje om de haven van Tholen kunt lopen. Natuurlijk blijft de haven gewoon toegankelijk voor boten. Ook wordt er gewerkt met materialen die passen in het cultuurhistorische beeld van Tholen."

Miljoenenproject

De bouw van een keermiddel is ook voor het waterschap geen alledaags karwei. "Het is zeker geen routineklus", zegt André, "terwijl het toch een beeldbepalend object is voor de haven van Tholen. En een miljoenenproject, waarbij veel partijen betrokken zijn."

Bij het gehucht Botshoofd (Tholen) wordt eerst de dijk versterkt om te zorgen voor meer stabiliteit. Daarnaast wordt de sifon bij Bath aangepast en worden een gasafsluiter en transformatorstation overstromingsbestendig gemaakt. Inmiddels wordt overlegd over hoe en wanneer de waterberging ingezet wordt. Hiervoor worden protocollen geschreven. Ook worden er mobiele noodpompen aangeschaft voor de kern Tholen die bij gemalen en afgesloten rioleringen ge-

plaatst kunnen worden. André vindt het een mooi project: "Het bijzondere eraan is dat er wordt samengewerkt met veel partijen. Het grootste deel van het werk voor de waterberging neemt waterschap Brabantse Delta voor zijn rekening. Maar ook waterschap Hollandse Delta is erbij betrokken, verschillende gemeenten, Rijkswaterstaat en diverse belangengroepen."

Samenwerking compleet

Het waterschap werkt vaak samen met Rijkswaterstaat. Het grootste samenwerkingsverband is het project Zwakke Schakels. In West-Zeeuws-Vlaanderen versterkt het

waterschap momenteel de kust. Deze projecten worden gefinancierd door het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP). Ook tussen 2015 en 2019 worden er projecten uitgevoerd om de kust veilig te houden. Daarnaast wordt er samengewerkt in het projectbureau Zeeweringen. Tussen 1997 en nu is in Zeeland bijna 300 kilometer steenbekleding vervangen. "De samenwerking met het programma Ruimte voor de Rivier maakt het plaatje compleet", vertelt André. "Waterschap Scheldestromen neemt nu deel aan alle grote (rijks)programma's die erop gericht zijn om Nederland veilig en droog te houden." ■

inzendingen welkom:
communicatie@scheldestromen.nl

post!

Hoogwater in Engeland: "Bring in the Dutch!"

Engeland had afgelopen winter wekenlang te maken met zware wateroverlast en overstromingen. Waterschappen en andere Nederlandse organisaties en bedrijven hebben de Britten met advies en materiaal bijgestaan. Het Nederlandse waterbeheer was even een hype in de Britse media. Bron: Waterforum, maart 2014

‘Mistsluiers in de vroege nacht, geven zomerdagen in volle pracht.’

Lezersonderzoek

Heeft u een paar minuutjes? Graag horen we hoe u over tijdschrift Scheldestromen denkt. Als u meedoet aan ons lezersonderzoek maakt u bovendien kans op een van de tien boekenbonnen ter waarde van € 20,-!

U kunt de vragen tot 16 augustus invullen via www.scheldestromen.nl/tijdschrift. Heeft u geen internet maar wilt u wel de vragenlijst invullen? U kunt bellen met de afdeling Communicatie en Bedrijfscultuur, wij sturen u dan graag een papieren versie op. U kunt ons bereiken via telefoonnummer 088-2461000 (lokaal tarief).

Inktgeur

We hebben van een paar lezers vragen gehad over de geur van het blad. Zij vonden het blad penetrant ruiken en maakten zich zorgen over hun gezondheid. Voor al ons drukwerk maken we gebruik van biologische inkt. Deze inkt is gemaakt op basis van plantaardige oliën en is niet schadelijk voor de gezondheid.

Idee

- Allereerst mijn complimenten voor het themanummer 'weer of geen weer'. Aangezien ik in het meteorologisch vakgebied zit, sprak mij dit onderwerp bijzonder aan. Ik adviseer (met mijn KNMI achtergrond) vrijwel alle waterschappen over het representatief meten van neerslag, misschien is het onderwerp 'neerslag' ook een interessant thema?
- Immers, neerslag is een belangrijk gegeven voor een waterschap. Mocht hier belangstelling voor zijn, dan wil ik daar graag aan meewerken.

- Ronald van de Vate
- Woudenberg

Koffietijd

Als je op zondag koffie wilt drinken bij De Meerkoet in Wolphaartsdijk moet je als invalide nog zeker 150 meter lopen omdat de twee invalide parkeerplaatsen aan de achterkant van het parkeerterrein liggen. Graag uw aandacht hiervoor.

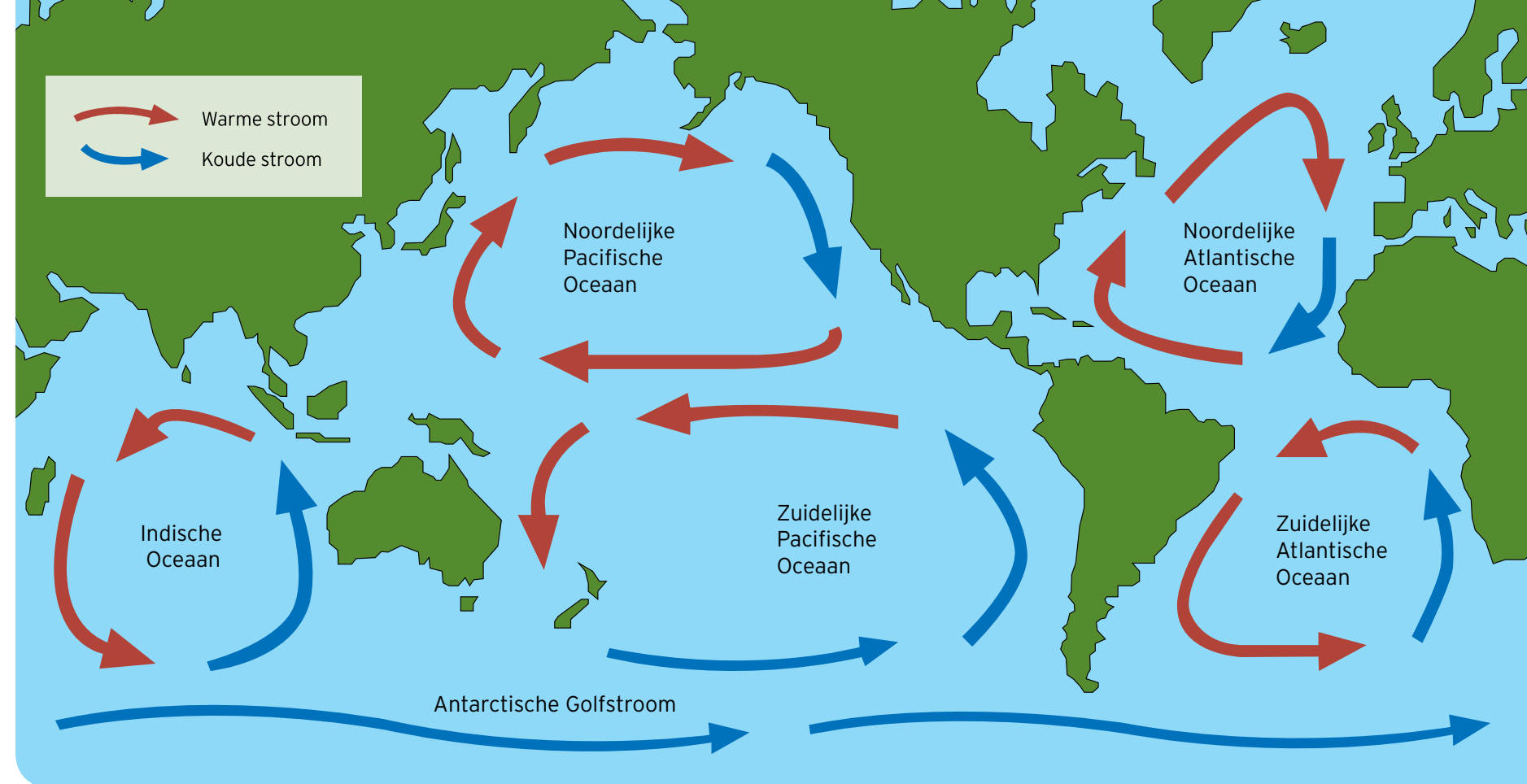
Groeten, J. J. Wagenaar, Wilhelminadorp

Waarschijnlijk zijn de invalideparkeerplaatsen daar gemaakt omdat die het dichtst bij het strandje liggen. Inmiddels is er een extra invalideplek dichtbij het restaurant.

Hartelijk dank namens vele invaliden voor de medewerking. Er zullen veel mensen blij mee zijn.

“Gaaf het zo mee?” Bij het afrekenen in winkels krijgen we steeds minder vaak een tasje. Veel van het plastic dat wereldwijd gebruikt wordt, komt uiteindelijk in zee terecht. Eind jaren '90 ontdekte kapitein Charles Moore een gebied waar plastic afval zich verzamelt. Hij noemde het de 'plastic soup'.

door Linda van Dijke

Gyres
Oceanen zijn continu in beweging door wind en het ronddraaien van de aarde. Er zijn vijf grote roterende zeestromingen, die gyres worden genoemd. Het zijn grote draaikolken waarin drijfvuil langzaam naar het midden wordt gezogen. In het midden van de gyres is het veelal windstil.

Bron: www.plasticsoupfoundation.nl.

Linke Soep

Er zijn vijf grote ronddraaiende zeestromingen, gyres genoemd. Over de grootte van de North Pacific Gyre doen verschillende versies de ronde. Van 34 keer Nederland, of Frankrijk en Spanje samen tot twee keer de Amerikaanse staat Texas. Wat wel zeker is dat het een soort reusachtige draaikolken zijn waarin het drijfvuil langzaam naar het midden wordt gezogen.

Geen tapijt van plastic

Volgens de Plastic Soup Foundation moet de plastic soep niet gezien worden als een drijvend eiland of tapijten van plastic. 'Er is geen sprake van een zichtbare drijvende massa van plastic afval. Ook is het een mythe dat het uit de ruimte te zien zou zijn. Dergelijke misverstanden leiden een hardnekkig bestaan. Het gaat om een verhoogde concentratie van plastic dat voor een deel uit zeer kleine stukjes bestaat.'

Linke soep

"Het zou wel eens zo kunnen zijn dat juist die fijne deeltjes een groter probleem zijn dan grove stukken plastic", aldus beleidsmedewerker

Jos Goossen van het waterschap. We spreken van microplastics als de diameter kleiner is dan vijf millimeter. Plastic afval op zee kan zorgen voor verstikking van zeedieren en vogels, maar ook omdat men het zeer fijne plastic aanziet voor eten. Goossen: "Als zo'n klein deeltje in het water zweeft, weet een vis of vogel niet of het plankton of plastic is, en eet het microplastic dus op."

Waar komt het vandaan?

Goossen: "Het meeste plastic dat in zee belandt is afkomstig van het land. Onder invloed van uv-licht, stromingen en weersinvloeden breekt (zwerf)plastic af en wordt het microplastic. Maar microplastic komt ook voor in cosmetica-producten zoals tandpasta, scrub en douchegel. Deze bolletjes spoelen via het doucheputje weg maar een deel van die hele fijne plastic deeltjes fietst door de rioolwaterzuivering heen." Cosmeticafabrikant Unilever verklaart dat zij in Nederland sinds half 2013 geen zogenaamde micro beads meer gebruiken. Unilever: "Voor Unilever wereldwijd geldt dit commitment voor 2015."

En in de sloot?

Scheldestromen mag dan ver van de plastic soep in de zoute oceanen verwijderd zijn, over hoe het zit met plastics in rivieren en andere binnenwateren is nog veel onduidelijk. Jos Goossen: "Daarom werken we mee aan een grootschalig onderzoek van de Universiteit Wageningen naar (micro)plastics in zoet water. We willen weten wat er in het water zit als het de zuivering binnenkomt en hoe het zit als het de zuivering verlaat." Waternet in Amsterdam deed er eveneens onderzoek naar en komt met de voorlopige conclusie dat 90% van het plastic uit het rioolwater gezuiverd wordt. Goossen: "In Nederland wordt het restproduct van zuiveringen verbrand. Maar in andere Europese landen wordt dit slib nog gebruikt als meststof voor de landbouw. Zo kan de microplastic alsnog in de zee terechtkomen."

Hoe je het wendt of keert: plastic hoort niet in het milieu thuis. Het voorkomen van zwerfvuil is iets waar iedereen aan kan meewerken. ■

buiten

Nederland heeft bijna **35.000 kilometer fietspad**. **84%** van de Nederlanders heeft **één of meer fietsen**. Gemiddeld maken we ieder **300 fietsritten per jaar**.

Speuren naar waterbeestjes

Sloten lijken vaak stil, maar er leeft van alles. Uitgerust met schepnet, emmer, lepel, glazen pot en loep, kun je op speurtocht bij de sloot. Kikkertjes, schaatsenrijders of poetsslakken. Je vindt ze altijd wel. Met een flinke haal met een schepnet haal je van alles boven. Schep ze voorzichtig met de lepel in een glazen pot en je kunt ze van dichtbij bewonderen. Met de zoekkaarten van Natuurmonumenten ontdek je om welk diertje het gaat.

Trekkertrek

Op zaterdag 26 juli zijn er in Aagtekerke heel wat brullende pk's te horen. Op de hoek van de Pekelingseweg en Aagtekerkseweg wordt de jaarlijkse Trekkertrek georganiseerd.

Deze oorverdovende tractorpullingwedstrijd is een dag met veel gezelligheid en vertier. Ook een keer kijken en luisteren?

Meer informatie vindt u op trekkertrekaagtekerke.nl

Bijzonder logeren

Al eens geslapen in een kasteel of woonboot? Ook in Zeeland kunt u op bijzondere plaatsen overnachten. In Renesse vindt u midden in de duinen de strandlodges van Strandpark de Zeeuwse Kust. In dezelfde plaats staat kasteel Moermond waar u kunt logeren. Ook 't Katshuis in Wemeldinge en een charmante Guesthouse in Schoondijke kunt u reserveren. Maar wat dacht u van een pipowagen in Sint-Maartendijk, een woonboot in Kortgene of het 19^e eeuwse klooster net over de grens in Sint-Laureins? Stuk voor stuk unieke slaapplekjes.

Zin in? Reserveer via bijzondere-overnachting.nl of origineelovernachten.nl

Ride for the Roses Goes

Op 7 september start voor de zeventiende keer het fietsevenement Ride for the Roses. Dit jaar is de start en finish bij de Zeelandhallen. Het parcours voert over Zuid-Beveland en de tocht van 100 kilometer ook over Schouwen-Duiveland. Dit maakt de Ride een sportief evenement in het prachtige Zeeuwse landschap, waarbij een vuist wordt gemaakt tegen kanker door geld in te zamelen voor het KWF. Iedere deelnemer krijgt na afloop een roos, als symbool voor een morgen voor iedereen. Deelnemers kunnen meedoen aan de cycletour van 100 kilometer met het grootste peloton van de wereld of aan de toertochten van 25 of 50 kilometer.

ridefortheroses.nl

Veilig zwemmen?

Tijdens zomerse dagen is het heerlijk om verkoeling te zoeken in en aan het water. Maar is dat wel veilig? De kwaliteit van zwemwater kan in een warme periode snel veranderen. De kans op bijvoorbeeld blauwalg of botulisme neemt dan toe en dat kan gezondheidsklachten opleveren. Met de Zwemwater App kunt u precies zien waar u in uw buurt met een gerust hart een duik kunt nemen. Daarnaast vindt u er ook andere handige weetjes, zoals het aantal parkeerplaatsen, de bereikbaarheid en de aanwezigheid van horecagelegenheden. De gegevens van de Zwemwater App komen van de website zwemwater.nl, waar altijd de meest actuele informatie beschikbaar is.

Safari in Zeeland

Op de zandplaten in Zeeland liggen vaak zeehonden bij laag water te zonnen. Vanuit Zierikzee kun je ze met een rondvaartboot van dichtbij bewonderen tijdens de Zeehonden

Safari. De prijs voor een volwassene is € 13,50 en 10,- voor kinderen van 4 - 11 jaar. Meer informatie is verkrijgbaar bij VVV Zeeland.

Zwemmend de Westerschelde over

Zwemmen van Vlissingen naar Breskens. Vroeger was dit heel normaal. De scheepvaart werd twee uur lang stilgelegd. Sinds 1968 is dit ondenkbaar. Of toch niet? Op zondag 20 juli wordt alles op alles gezet om deze zwemtocht van bijna zes kilometer nog een keer mogelijk te maken. Opgeven kan niet meer, maar kijken kan altijd! Om 14.45 uur wordt het startschot gegeven vanaf de boulevard van Vlissingen.

Struinen langs de kraampjes

zondag 20 juli en 17 augustus

12.00 - 17.00 uur op de boulevards in Vlissingen

• 150 kramen

Expositie afschaffing slavenhandel

Hoe verliep een slavenreis en wat is er nog te zien van het slavernijverleden? Op deze vragen geeft de tentoonstelling 'Aan boord van een slavenschip' antwoord in het Zeeuws Archief, Hofplein 16 in Middelburg. Tweehonderd jaar geleden is de slavenhandel afgeschaft. De tentoonstelling is nog heel dit jaar te zien van maandag tot en met vrijdag en elke eerste zaterdag van de maand van 9.00 tot 17.00 uur. De toegang is gratis.

In 't krijt

Op 33 fietspaden in heel de provincie vindt u deze afbeeldingen. Het Regionaal Orgaan verkeersveiligheid (ROVZ) vraagt met deze actie aandacht voor veilig fietsen tussen verschillende fietsers, zoals scholieren en e-bikers. Afhankelijk van het weer en hoe druk de route wordt 'befietst', blijft het twee maanden zichtbaar.

achter de schermen

Een lezer krijgt een kijkje in de keuken bij een bedrijf of gebied waar normaal geen publiek is toegestaan.

De rest van de stad is nog in diepe rust als de laatste vis gelost wordt bij de vismijn in Vlissingen. Vanaf 7.00 uur wordt de vangst geveild. Vissers, sorteerders, veilingmedewerkers en inkopers; bij de visveiling loopt zo'n honderd man rond. En daar komen nog drie nieuwsgierigen bij, waaronder lezer Frank Ernest.

door Janneke Potter

Waar je als hengelaar van droomt

Directeur Foort Lokerse (63) ontvangt ons bij de Vlissingse vismijn. Sportvisser Frank (55) steekt meteen van wal en vertelt waarom hij juist hier achter de schermen wil kijken. "Zeevissen is mijn passie. Ik woon in Brabant, maar leef eigenlijk in Zeeland." Bijna ieder weekend staat de fanatieke hengelaar aan de kust bij Domburg, Westkapelle of Zoutelande.

Onvoorspelbaar

"Of het nu de zachte winter is of niet, de visserij is dit jaar anders dan anders", vertelt Foort. "Er zit ontzettend veel vis in vooral de zuidelijke Noordzee." Gemiddeld komt er ongeveer 150.000 kilo vis per week binnen. Tong heeft het grootste aandeel in de omzet. Schol voert qua hoeveelheid de ranglijst aan van de Vlissingse visafslag. Frank zegt lachend: "Mijn vangst bestaat meestal ook uit schol en tong. En een scharretje moet m'n dag goedmaken. Met veel geluk sla ik ook wel eens een zeebaars aan de haak."

Schipperen

Werken in de visserij is niet voor mietjes. Foort: "De bemanning van een kotter vertrekt op zondagnacht en vaart tot het einde van de week.

Het werk aan boord gaat 24 uur per dag door." Frank: "Maken ze het ijs om de vis in te bewaren zelf?" "Hier hebben alle schepen ijsmachines aan boord", aldus Foort. "Alleen in Breskens maken we nog ijs voor de kleinere schepen. Het is natuurlijk wel belangrijk om de verse vis goed te houden. Op donderdagnacht keren de kotters huiswaarts en wordt de vangst in een uur gelost bij de vismijn."

De binnengebrachte vis wordt door vrijwilligers van stichting Peken vliegensvlug gewogen en gesorteerd. Met heftrucks worden de kisten gesorteerde vis naar de schouwruijme gereden. Frank vraagt zich af wat het verschil is tussen de witte en blauwe kisten die kriskras door elkaar staan. "In de witte kisten ligt gewone vangst, de vis in de blauwe kisten is gevangen door pulsvissen", legt Foort uit. "Het wordt ook wel elektrisch vissen genoemd. Vissen krijgen een kleine schok waardoor de kettingen bij de netten niet meer nodig zijn. Op die manier kunnen vissen mooier en onbeschadigd naar boven gehaald worden. Bovendien levert het ook een halvering van het brandstofgebruik op. Zes van de dertien schepen hebben al twee

"Het bieden maakt het spannend"

In 2004 zijn de vismijnen Vlissingen en Breskens gefuseerd. Vlissingen heeft wekelijks een veiling en Breskens in de zomermaanden dagelijks. Elf medewerkers zorgen dat alles op rolletjes loopt. Bij het wegen en sorteren van vis krijgen de Peken hulp van bijvoorbeeld studenten van de zeevaartschool. Na de veiling wordt de meeste vis vervoerd naar het buitenland. Tong gaat vooral naar Frankrijk, Spanje, Italië, Zwitserland en Denemarken. Schol naar Italië. Schar naar Japan.

Naast: directeur Foort Lokkerse met lezer Frank Ernest.

Linksonder: een van de dertien schepen die wekelijks de vangst lost bij de visveiling in Vlissingen. De veiling wordt ook wel visafslag of vismijn genoemd.

Rechtsonder: het sorteren van de binnengekomen vis. Heldere ogen en rode kieuwen zijn kenmerken van verse vis.

jaar een ontheffing voor deze nieuwe manier van vissen, de rest sinds kort. Het is wel een investering. Een kotter geschikt maken kost al gauw zo'n € 350.000,-."

Ontelbaar

We lopen tussen de opgestapelde kisten door. "Verser dan dit kun je ze niet krijgen", zegt Foort. Vis in verschillende soorten en maten ligt tussen het ijs. Franks kennis wordt getest. "Weet je welke vis dit is?", vraagt Foort. Frank weet er aardig wat te noemen: tarbot, tong, schol, griet, rode poon, kabeljauw, rog, sint jakobsschelp, zeebaars. Wel dertig soorten vis staan hier klaar om verkocht te worden.

"Het nummer op de wand is van het schip dat alle vis in deze rij heeft

binnengebracht. Potentiële kopers kunnen de vis bekijken voordat de veiling van start gaat." Verrassend genoeg wordt meer dan de helft van de vis verkocht aan 'afstandkopers', mensen die online deelnemen aan de veiling. "Dat zijn vaak mensen die alleen specifieke vissoorten kopen en al lang genoeg in het vak zitten om te weten welk schip goede vis heeft. Er kopen hier bijna alleen maar groothandelaren. Dit is denk ik de duurste vis in deze ruimte", zegt Foort als hij naar een kist met grote tarbot wijst. "Die kost ongeveer 22 euro per kilo."

Doorgeefluik

Foort: "De vis wordt verkocht aan de hoogste bidder op de veiling. We hechten veel waarde aan het

systeem met de veilingklok. Overigens is het dezelfde klok als bij de bloemenveiling, met het verschil dat daar meerdere klokken gelijk draaien." In de veilingzaal is het relatief stil, voornamelijk mannen zitten achter de tafeltjes met een drukknop en een telefoon. De klok loopt terug totdat er iemand op de knop drukt en de gewenste hoeveelheid in kilo's of in kisten door de zaal roept. Net zo lang totdat alle vis verkocht is. "Zodra de veilingmeester een visbriefje op de kisten heeft gelegd, is de verkoop afgerond en mag de koper de vis meenemen. De meeste vis wordt geëxporteerd naar het buitenland want Nederlanders zijn geen viseters." ■

in de steigers

Asfalt verweert door het verkeer en het weer. Daardoor ontstaan scheurtjes, kale plekken en sporen. Om ervoor te zorgen dat onze wegen voldoen aan de eisen van veiligheid en doorstroming, beoordelen we onze wegen elk jaar en bepalen we welke aan de beurt zijn voor groot onderhoud.

door Danielle Steijn-Laing

- Groot onderhoud 2014
- 175 kilometer asfalt
 - 38.500 ton asfalt
 - 6.000 m² straatwerk
 - 2.700 m² betonwerk
 - 15.000 m² / 62.500 grasbetontegels
 - 6,3 miljoen euro
 - Uitvoering: ongeveer 24 weken
 - Werk aan de weg: geoinfo.scheldestromen.nl

Werk aan waterschapswegen

"Je maakt het samen"

"Een half jaar geleden ben ik samen met collega's begonnen met de voorbereiding van het werk aan een kleine tweehonderd waterschapswegen", vertelt toezichthouder Rob Wondergem. Een jaar geleden hebben onze weginspecteurs bijna 4.000 kilometer weg geïnspecteerd. "Zij geven aan welke wegen er minder goed bijliggen, zodat we vervolgens verhardingsonderzoeken kunnen laten uitvoeren. Dan kijken we welke maatregelen nodig zijn om de weg goed op te knappen. We zoeken altijd naar de beste oplossing tegen de

laagste kosten. Soms schuiven wegen een jaar door, omdat we rekening moeten houden met het beschikbare budget."

De maatregelen kunnen variëren van plaatselijke reparaties tot een nieuwe asfaltlaag en van nieuwe markering tot het versterken van de bermen. Rob: "Zodra we weten welke maatregelen we willen nemen, verzamelen we alle gegevens en hoeveelheden, maken we een bestek en brengen het op de markt. Ervoor gaan we langs bij aanwonenden. Hier op de Muidenweg hebben we te

maken met een camping. Daarom knippen we het werk op in twee fasen, zodat ze hier altijd via één kant bereikbaar zijn."

Tijdens de uitvoering is Rob op het werk te vinden. Hij moet erop toezien dat de aannemer het werk volgens alle opgestelde specificaties uitvoert. "Als wij vier centimeter asfalt voorschrijven dan moet de aannemer er niet vijf of zes opdraaien. Dan hebben we aan het einde van de rit te weinig asfalt. En zo maak je het werk altijd samen; met je collega's, met de aannemer en met de aanwonenden."

Als de zon brandt en de wind verkoelt. De koelbox gevuld is met koffie en bier. Je het geronk van de combines weer in de polder hoort. Dan weet je: het is hartje zomer. De een gaat naar het strand, de boer naar het land.

door Linda van Dijke

Het komt nogal nauw, dat dorsen van tarwe en gerst. Allereerst moet het graan door- en doorrijp zijn. Een tweede vereiste is het weer: zon en wind, anders is de korrel te vochtig en betaal je droogkosten. Je moet een combine kunnen huren want op die paar perfecte dagen per jaar wil iedereen tegelijk dorsen. En dan... Dan hoop je van harte dat het bij de coöperatie niet te druk is om te lossen.

Lossen maar!

Slechts een paar vrachtwagens en een trekker staan te lossen op het terrein van de Coöperatieve Zuidelijke Aan- en Verkoopvereniging (CZAV) in Wemeldinge, waar telers hun graan naar toe brengen. Zelfs geen rij voor de weegbrug. Bedrijfsleider Adrie Rijk verklaart: "We hebben de verkeersstromen rond de weegbruggen veranderd. Ze wegen vol hier en leeg verderop. Dan hoeven ze niet op elkaar te wachten." Een vrachtwagenchauffeur pakt z'n handschoenen en zet de schuif nog wat verder open. "Deze lading komt uit 's-Heerenhoek. Daar zit ook een lospunt van de CZAV. De boeren uit die omgeving lossen daar en wij rijden alles naar Wemeldinge. Het lossen duurt een half uurtje." Een John Deere trekker een stukje verderop heeft wat minder geduld en gooit de kieper in een keer naar boven.

Tarwe op tournee

Tarwe zit overal in. Natuurlijk in brood, koekjes en gebak maar ook bij sauzen,

pasta, snoep, chips en hondenbrokken staat tarwe(zetmeel) op de verpakking. De enorme percelen tarwe kunnen de Nederlandse vraag niet eens aan. "Er is zes miljoen ton graan nodig in Nederland. We verbouwen maar een kleine twee miljoen ton", aldus Ko Francke, adjunct-directeur van de CZAV. De tarwe gaat naar drie soorten afnemers: maalderijen voor brood en banket, de veevoerindustrie en zetmeelfabrieken. Francke vertelt: "Zo'n 90% wordt per schip afgevoerd, die schepen gaan het hele land door. Naar Oost-Nederland bijvoorbeeld waar veel veevoerfabrieken zitten. Maar ook zetmeelproducent Cargill in Bergen op Zoom en meelfabriek Krijger Molenaars in Renesse laten de Zeeuwse tarwe aanvoeren." Zelfs Koopmans in Leeuwarden kiest al jaren voor Zeeuwse tarwe. Inkoper Bauke Wierda van Koopmans Meel bv: "De Zeeuwse tarwe heeft een constante kwaliteit die breed inzetbaar is in onze verschillende melanges."

Graanwoestijnen

Alle loods en op het terrein in Wemeldinge hebben een naam, vernoemd naar de vroegere voorzitters en directeuren. Jaap, Leen, Piet,... We stappen even binnen bij Jaap, een loods die 10.000 ton kan bergen. Omdat de oogst nog maar pas op gang is, zijn de bergen nog te overzien. Onder de bergen liggen beluchtungskokers om het graan schimmelvrij te houden. Het graan komt bovenin de loods op een transportbandje binnen en wordt in twee straaltjes naar beneden

**Laat de boeren
maar dorsen**

Boven: eerst de weegbrug op.

Midden: zo'n 90% wordt per schip afgevoerd, de schepen gaan het hele land door.

Onder: het graan komt bovenin de loods op een transportbandje binnen en wordt in twee straaltjes naar beneden gestort. Beluchtungskokers moeten het graan schimmelvrij houden.

gestort. Een woestijn is er niks bij. Medewerkers berekenen precies de hellingsgraad zodat optimaal gebruik wordt gemaakt van de ruimte in de loods. Over een dag of wat is deze loods tot de nok gevuld.

Monsteren

Voor de weegbrug staan inmiddels een paar trekkers te wachten. Tijdens het wegen van de trekker en lading wordt op een paar plaatsen in de kar een monster genomen. Als de vervoerder gaat lossen in een van de putten wordt in de tussentijd het vochtpercentage en het hectolitergewicht bepaald. Zodra de trekker weer op de weegbrug komt om leeg te wegen, krijgt hij z'n uitslagen mee. Naast het vocht en het hectolitergewicht zijn dan ook de kilo's bekend.

Hoe is het vocht?

Donkere wolken dreigen roet in het graan te gooien. "We zullen eens even op zoek gaan naar een computer voor de buienradar", deelt Adrie Rijk mee. Alles draait om het weer. Een buitje kan ervoor zorgen dat het combinen niet meer gaat of dat in ieder geval het vochtpercentage te hoog wordt. Vochtig graan wordt gedroogd om schimmelontwikkeling tijdens de bewaarperiode te voorkomen. Bij tarwe met meer dan 16% vocht worden droogkosten in rekening gebracht, bij gerst vanaf 15%. Dat is ook de reden waarom combines pas wat later op de dag aan het werk gaan. Het graan moet

eerst kurkdroog zijn. Nog voor de buienradar is gestart, vallen de eerste spetters op het wegdek. "Kijk, die bui gaat net over het Kanaal in de richting van Rilland." Z'n telefoon gaat. Adrie: "Heit op 's-Gravenpolder heregend?"

Een schip vol

Aan de kade van het Kanaal wordt een schip geladen met voertarwe. Het heeft bestemming Zwolle. Adrie Rijk: "Er gaat 1.000 ton in dit schip. "Kijk", wijst hij op het scherm, "de teller staat nu op 723.816 kilo, dus die is bijna vol. Hoe lang het laden duurt? Meestal beginnen ze om 7.30 uur met laden en is het schip rond 17.00 uur vol." Dan volgt nog een reis van 20 uur varen naar Zwolle.

Van de vloer eten

Aan de andere kant van de weg vinden we de loodsen van het zaaigraan. Je zou er van de vloer kunnen eten. "In deze loodsen staan 10.000 kisten", vertelt Adrie. "De boer kiept in de stortbak waarna het graan in de schoningsinstallatie gaat. Daarna wordt het ontsmet en verpakken we het in zakken van 25 kilo. Allemaal automatisch", benadrukt hij. "De eerste die de tarwe weer aanraakt, is de boer zelf als hij weer gaat zaaien." Telers komen in september en oktober hun bestelde graan afhalen. Dan gaat de winter-tarwe de grond weer in.

Met dank aan Adrie Rijk die inmiddels gepensioneerd is. ■

• • • • • bijzonder gevonden

Aan de Domburgse Watergang in Middelburg, tegenover het Griffioenpad, staat een bijzonder theehuisje. Dit huisje hoorde bij de buitenplaats 't Hof de Griffioen uit de zeventiende eeuw.

door Chantal de Putter

Theehuis Griffioen

Buitenplaats De Griffioen bestond uit een huis met uitgestrekte tuinen, een langwerpige vijver, een zogenaamde Grand Canal en De Overwater, een tuin aan de overzijde van de Domburgse watergang. De buitenplaats is bewoond geweest door Middelburgse regentenfamilies.

Het barokke theehuisje werd in 1733 gebouwd in opdracht van Johan

Assuerus Schorer en zijn echtgenote Maria Johanna van de Putte, de toenmalige bewoners. De vorm van het huisje is vierzijdig met afgeronde hoeken. De deuren hebben zowel aan de land- als waterzijde een omlijsting en bekroning van snijwerk. Het schilddak is bekroond met vaasjes. De grote ramen zorgen voor veel lichtinval en boden vroeger een schitterend uitzicht over de tuinen

en landerijen van 't Hof. Onder het theehuisje is een ingang voor een roeibootje en bereikbaar via een trapje. Nu herinneren alleen nog de langwerpige vijver, het huis 'De Griffioen' aan de Seissingel en het theehuisje aan lang vervlogen tijden. Het theehuisje staat op privéterrein en is niet van dichtbij te bezichtigen, maar wel vanaf het Griffioenpad te bewonderen. ■

"En nu ik!", roept Fiene. Gewillig ploft het jongste gezinslid op een kruk zodat de fotograaf kan scherpstellen. Maar zodra er een foto van het hele gezin genomen moet worden is ze gevlogen. Oudere zus Jente geeft het goede voorbeeld, waarna met enige moeite Fiene toch het plaatje compleet maakt.

Uit het oog maar niet uit het hart

In het centrum van Goes woont Patricia Smit (35), medewerker Facilitaire Zaken, samen met haar man Ernst (34) en dochters Jente (5) en Fiene (3). Een bijzondere woning, waar nog volop gewerkt wordt. Althans, als daar tijd voor is. Patricia: "Er moet nog een hoop gebeuren om van deze twee huizen één te maken. Boven is het bijna helemaal klaar, beneden moeten we nog aan de bak."

Ernst is als een van de havenmeesters van Kortgene vooral 's zomers erg druk. Lange werkdagen zijn dan geen uitzondering. "En aangezien dat ook de fijnste tijd van het jaar is om te klussen, vrees ik dat we de geplande vijf jaar niet gaan halen", zegt Ernst. "Eigenlijk wilden we graag in een dorp wonen, maar Goes bevalt ons goed", vertelt Patricia. Na een voorliefde voor Vlieland, waar het

stel in 2012 trouwde, staat Zeeland op een goede tweede plaats. Patricia: "We kennen elkaar van vroeger. Alleen toen Ernst een aantal jaar op Vlieland heeft gewoond, zijn we elkaar even uit het oog verloren. Weet je dat we op de kleuterschool al verkering hadden?"